

SZÜRKE ÉLET (Kisregény 9. rész)

Írta Rónay György

VARSÓ

Még három napunk volt Varsóban, s ezen a három napon át, félórás, órás szünetekkel egyfolytában havazott. Hol apró, éles kis szilánkokban, mintha parányi üvegkristályok szitálnának, hol ritkás pihékben, mintha a város fölött alacsonyan logó felhőket fölkarcolta volna a Kultúrpalota hegyes tornya, hol kövér peyhekben, olyan sűrűn ömölve, hogy egyebet se lehetett látni, csak fehér, függönyös kavargást. Mint megerkezésünk reggelén is, amikor behavazott csomagjaink mellett ácsorogtunk a sivár pragai pályaudvar előtt, ahová vonatunk befutott, egy kietlen térségben, vagy inkább palánkok, földhányások és raktárépületek közé kerített grunden, magunk is egyre vastagabb hópárnákkal a vállunkon, világvegi elvesztettségben, egy soha nem érkező taxira várva, akár egy Kafka-regényben. Végül a grund végében, a fehér fátyol mögül kibontakozott egy barna villamos, hogy végigcsikorogva a hóba temetett hurokvágányon, végre azokat is elszállítsa, akik felórával előbb nem értek föl az előző kocsira.

A hó mögött hosszú, szürke romfalként rémlett föl a stadion; majd beljebb elakaat hókotrók rostokoltak, trolibusz farolt a járdához, melyen a megállónál hosszú libasorban várakoztak az emberek; egy-egy ház előtt unottan tologatta falapátjával a házmester a havat; egy anyoka tipegett egy üzlet fele, karján kosárral, melyből, mint mesebeli szertartáson, hamut hintett maga elé; s aztán már a Visztula következett. Vastag kód ült a folyó fölött, hideg foszlányok váltak le belőle és bekúsztak a villamosba, mely lassan, el-elkadva vánszorgott, mert a hidat éppen javították. A havazásban néha fölszikráztak, csülagokat szórva, az ivnegesztő készülékek.

A Nowy Swiat sarkán leszálltunk, áttörtük magunkat a munkába hömpölygő tömegen, sikerült fölkapaszkodnunk egy autóbuszra, úgy mentünk a Bristolig. Csontig átfázva várakoztunk a korareggeli hall áporodott, kedvetlen szürkesegeiben, míg Anna elintézte a szobáinkat.

— Magát pedig, Annácska, szabadságoljuk mára — mondta Márton, mikor végre megkaptuk a kulcsainkat. — Eleget fáradt velünk, rászolgált a pihenésre. Menjen haza szépen és aludja ki magát. Mi is azt csináljuk. A többit meg majd megbeszéljük telefonon holnap reggel.

Anna fáradt kis arca egy pillanatra földerült. Egész együttlétünk alatt most az egyszer láttam fáradtnak.

— Igazán nincs szükségük rám az elvt... Igazán meglesznek nélkülem?

Megnyugtattuk, hogy nem fogunk se elveszni, se eltévedni.

— Mert én vagyok a felelős magukért Lindowskinak... Ha tudnák, mit jelent nekem ez az egy nap! — tette hozzá. — Hogy milyen nagy ajándékot adnak velem!

Nem néztünk össze, de ugyanarra gondoltunk mind a hárman. Hogy hátha mégis védtünk. Hátha mégis van valakije, aki várja, s akit most megajándékozhat ezzel a váratlanul fölszabadult nappal.

De Annának most is csalhatatlanul működtek az antennái. Nyomban eloszlatta ezt a reményt, vagy félreértést.

— Holnap délre le kell adnom az anyagot a *Lengyelhon*-nak. Most mindjárt beugrom az egyetemre; úgy beszéltük meg a proffal, hogy leteszi

nevemre a szövegeket a portán. Ha minden jól megy, holnapra kész leszek vele.

Már újra mosolygott.

— Ahelyett, hogy lefeküdnék, egész nap dolgozni fog? — kérdeztem.

— Esetleg egész éjjel is — mondta majdnem vidáman. — Holnap kilenc körül telefonálok. Addig is, jó éjszakát.

Megperdült a sarkán, és már el is nyelte a forgóajtó.

A hó pedig csak hullt, hullt, megállíthatatlanul. Hullt, amíg aludtunk, egész délelőtt, mert amikor egy óra körül kiléptünk Mártonnal a Bristolból, bokáig süppedtünk fehér szőnyegébe; hullt, mialatt ebédeltünk, minden veszély és óvatosság ellenére végre borjúcsülköt, elsősorban azért, mert Mártont elbűvölte az a dallamos udvariasság, amivel a pincér a *jarret de veau*-t ajánlotta; hullt, míg a Vártéren Lutoslawskit, Szymanowskit, Pendereckit és lengyel karácsonyi énekeket vásároltam a lemezboltban, ahová Anna járt zenét hallgatni Slawával azon a nyáron; hullt, míg a szomszéd cukrászdában megteáztunk; és hullt, míg holt fáradtan menteltünk le a Marszalkowska egyik felén és vissza a másikon, üzletről üzletre és áruházról áruházra, még egy utolsó, kétségbeesett mikrofordulászaton. A hó eltakarításáról már nyilván rég lett mindenki. Varsó megadta magát a föltartóztathatatlan, fehér támadásnak, ügyet se vetett többé a rádió ismétlődő vészjeleire országutakon elakadt autókról, hőtörlaszokba rekedt vonatokról, a városi forgalom percről percre romló kilátásairól, meg hogy hányan törték karjukat vagy lábukat az életveszélyesen sikos járdákon. Aki elesett, talpra segítették, ha nagyon jajgatott, két-három lépést még támogatták is; aztán ment ki-ki tovább a dolga után. A városra nehezedő szürkesség egyszerre megszűnt, mikor föllobbantak a Marszalkowska neonjai és kigyulladtak az üzletek transzparenszei. A szerdjes fényben most ferdén szitált a hó, és előtűntek a magasban, mint egy mozdulatlan repülőgép jelzőlámpái, a Kultúrpalota tornyának piros és fehér fényei. Kord természetesen nem volt. Vettünk helyette egy önkiszolgálóban egy csomó angol teát, aztán hazamentünk.

— Tudod, mit gondoltam? — mondta a hallban Márton. — Ha megkapná a holnap délelőttöt, talán nem kellene éjjel dolgoznia. El tudunk mi köszálni egyedül is a városban.

— Hát hívd föl. Most rögtön.

Azzal jött vissza, hogy Anna nagyon örül a haladéknak. Délután háromra viszi be a fordításokat az egyetemre, onnét eljön értünk a Bristolba, elmegyünk az Óvárosba és megnézzük a Ryneken Varsó történelmi múzeumát.

— Utána pedig meghívott magához egy igazi magyar feketére.

— És a férje?

— Én is azt kérdeztem. De van valami megállapodásuk, hogy hetenkint egyszer mindegyikük hívhat vendégeket. Előre bejelenti, és a másik arra az időre elmegy hazulról. Tudod, milyen öröm neki, hogy meghívhat minket? Amilyen csacsi, attól félt, hogy nem fogadjuk el.

— Nem értem, mért félt tőle — mondtam.

— Nem érted? Akkor te szerencsés vagy, nem ismered az emberek otrombaságát. Nekem sajnos, elégszer volt módom tapasztalni, mire képes egy-egy dúvad, ha tudja, hogy a másíknak nincs módja visszaütni. Reggelig mesélhetnék neked a kiszolgáltatottság örömeiről.

Mikor kiszálltunk a liftből, megfogta a kabátom gombját.

— Ide figyelj. Te azt el se bírod képzelni, mennyi sérelem érhet egy

ilyen szegény kis teremtetést. Ahogy meghallottam a hangjában azt a félve reménykedő szorongást... hogy hátha megértik, de hátha megint elutasítják... tizedszer, századszor, ezredszer... mintha csak magamat hallottam volna, harmincegynéhány évvel ezelőtt. És rettentően szégyelltem magamat mindazok helyett, akik megalázták.

Másnap délelőtt, mikor már éppen indulni készültünk, berohant Lindowski. Leverte magáról a havat, mindhármunkkal lelkesen kezét rázott, megtudakolta, valóban olyan jól éreztük-e magunkat Krakóban és Sopotban, ahogy Anna állítja (mert Anna már kora reggel fölhívta és beszámolt neki az útról), és megmutatta a listát, hogy ki mindenkit hívott meg a Művészeti Szövetség a tiszteletünkre rendezett holt napi fogadásra.

Leültünk, és Márton nagy figyelemmel tanulmányozni kezdte a névsort. Kétszer is végigpásztázta az ujjával, majd gondterhelt pislogással Lindowskira nézett.

Valami baj van? — kérdezte Lindowski.

Márton hozzám fordult.

— Mondd meg neki, hogy sehol se találom ezt a nevet, hogy Akli Anna.

Egyszerre ketten is tolmácsoltuk, Laci oroszul, én franciául.

— Anna Akli... Anna Akli... — Lindowski szemlátomást erősen gondolkozott. — Sejtelmem sincs róla, ki lehet az az Akli Anna... Hirtelen a homlokára csapott. — *C'est Madame Mrazek, l'interprète?*

S amikor közöltük vele, hogy eltalálta, valóban a tolmácsnőnkéről van szó, zavart feszengéssel sebes szabadkozásba kezdett, hogy ez nem feledékenység, ők azelőtt a tolmácsokat is meghívták, de legutóbb egy kínos kis eset történt, éppen Annával kapcsolatban; híres rendező honfitársunknak ugyanis, sajnos, határozott kívánsága volt, hogy ne hívják meg Madame Mrazekot, mert mint mondta, egy tolmácsnak igazán semmi keresnivalója sincs egy olyan fogadáson, ahol a szellemi világ java jön össze, és közvetítő nyelveken, német, francia vagy angol segítségével nélküle is nagyon jól megértik egymást.

Laci egyre komorabban hallgatta. Idegesen szipákolt, kétszer-háromszor fölrántotta a vállát, majd türelmét vesztvé az asztalra ejtette hatalmas öklét.

Márpedig, kedves *tovaris* Lindowski, ha Annát nem hívják meg...

Márton csak a hangsúlyból gyanította, miről van szó, és gyorsan közbelépett.

— Lassan, öregem, nem kell mindjárt szétverni az asztalt, vagy a vendéglátó fejét. Mondd meg neki, hogy mi semmiféle szokást nem akarunk megváltoztatni. Nem a tolmácsunkat szeretnénk meghívati, hanem a barátunkat.

— En a tolmácsot akarom meghívati — makacskodott Laci. — Utóvégre a tolmács is ember.

— Hát akkor légy szíves, mondd meg te — bökött rám Márton. — Ezzel az örülltel nem lehet beszélni. Fogalma sincs a diplomáciáról.

Most végre Lindowski is megértette a dolgot. Egyszerre földerült, a vállunkat veregette, elégedetten, szélesen mosolygott és erélyes nagybetűkkel ráírta a listára: *Madame Mrazek*.

— *Vous êtes gentils... très gentils* — mondogatta közben.

— Nem mi vagyunk *gentil*-ok — mormolta Laci, aki mérgében tüstént megértette, hogy a szó olyasmit jelent, hogy rendes emberek va-

gyunk. — Az az öntelt hólyag volt a vadbarom. Ezt is megmondhatod neki.

— Feltéve ha tudja, mit jelent franciául a vadbarom — jegyezte meg Márton bizonyos elismeréssel. — Egyébként ahelyett, hogy dühöngénél... Eh! — legyintett — mindig tudtam, hogy egy filológusnak sose lehet hasznát venni.

Es váratlan gyakorlati érzékkel fejtegetni kezdte, hogy se az nem lenne elég, ha mi szólnánk Annának, se az, ha Lindowski hívna meg telefonon; az ő meghívóját is a Művészeti Szövetségnek kell elküldenie, ugyanolyan, mint bárki másnak, mégpedig expressz, tekintettel az idő rövidségére. A legjobb lesz, ha Lindowski mindjárt innét a hallból betelefonál a szövetség titkárságára és intézkedik az ügyben.

Lindowski már loholt is a telefonhoz, egyrészt mert ő is örült neki, hogy jóváteheti a rendező tapintatlanságát, másrészt mert már tükön ült, folyton az óráját leste s ültében is fáradhatatlan helybenfutó mozdulatokat végzett a lábával.

Rövidesen visszajött, sugárzó arccal közölte, hogy mindent elintézett, zsebregyúrta a listát, még egyszer a lelkünkre kötötte, legyünk ott lehetőleg pontosan ötre a szövetsejben, addig is jó szórakozást kívánt, gyorsan kezet fogott velünk, és kivágtatott a hősésbe.

Fél három körül fölvert ebéd utáni szenderegésből a telefon.

— Most beszéltem Annával — mondta Márton. — Mégse mehetünk hozzá este, a férje valahogyan elrontotta, ő hívott mára vendégeket, vagy mit tudom én; tény az, hogy nem mehetünk. Szegényke majdnem sirt, azt hiszem, nem is annyira elkeseredésében, mint inkább a szégyentől. Ezt a végső megaláztatást azért még próbálta leplezni előttünk. No mindegy. Csak azért hívtalak föl, hogy tudd. Egyébként csak ketten leszünk, Laci átment Prágába a germán filológusához. Szóval negyed négykor a hallban. Addig még igyekszem pihenni egy kicsit. Ha ugyan hagynak a szomszédaim...

Már háromra lementem. Három után öt perccel megjött Anna, hidegtől pirosan, behavazott kucsmával, szatyornyi táskával a karján.

— Kéziratok? — mutattam a táskára.

— Ó, azokat már leadtam — mondta. — Képzeld, az utolsó szóig végztem az anyaggal. Aranyat ért ez a délelőtt. — S egyszerre rámnézett, kicsit féloldalt tartott fejjel, szemében megható gyerekes szorongással. — Nem baj? — kérdezte.

Semmi többet, csak annyit. Hiszen úgyis tudom, mire céloz.

— Nem baj, Anna — mondtam. — Az egészben csak egy baj lenne.

— Éspedig? — kérdezte aggodalmasan.

— Ha maga azt hinné, hogy baj.

Szeme hálásan fölfénylett; aztán lehajtotta a fejét.

— Köszönöm — mondta csöndesen.

Márton jött lefelé a lépcsőn, keserves képpel, s azzal az ügyefogyott, öreges totyogással, amit — jól ismertem már — olyankor erőltetett magára, ha úgy akarta elfeledtetni másokkal a nyomorúságukat, hogy magát sajnáltatta velük, a maga még sokkal nagyobb nyomorúságai miatt. Amiért például a liftek itt is csak úgy járnak, illetve nem járnak, mint odahaza Pesten, s itt is három emeletet kell föl-le rohángálnia az érszűkületes lábával; hogy csak tíz percre szerette volna lehúyni a szemét, de a szomszédban a két görög úgy ordított, mint a sakál, s amikor végre ki-

veszekedték magukat, bevágták az ajtajukat és elvonultak, a másik szomszédja kezdte bogetni a rádióját; azontúl ebéd után becsaltam a Bristol presszójába és megittam vele egy méregerős feketét, amit egész Varsóban egyedül itt kapni, s amivel legalább három napra elvettem az álmát, mert az ő korában már nagyon labilis az ember idegzeté; és különben is, fél kimenni a hóba, mert amióta tavaly hanyatt esett Zuglóban a jeges járdán, azóta állandóan egyensúlyzavarai vannak, az a kenyszerképze, hogy rögtön hanyatt vágódik, s a Rynekig tartó útra is csak úgy vállalkozik, ha belekarolhat Annába; mint ahogy ilyen időben Pesten se tesz egy árva lépést se másként, mint Lalikába kapaszkodva. Különben is, az egész élet fabatkát sem ér, mert a környezetváltozás sem használt, megint csak elzúgott a füle mellett a szerencse: hiába voltak luminózus mellétalálásai, azokra a lengyel lottó sem fizet, s így fuccs Anna lakásának is, az ő autójának is.

— Ez az én formám — mondta gyászos pislogással, s miután sikerült mindenki másnál elesettebbnek és boldogtalanabbnak föltüntetnie magát, bizonyítékul csak úgy szárazon lenyelve közben egy ismeretlen rendelétesű tablettát, végül a vakok tapogatózó karmozdulataival kityogott az utcára, belekarolt Annába, és elindultunk a hóesésben az Óváros felé.

Talán kárpótlásul, nekünk is, de alighanem magának is a füstbe ment meghívásért, Anna olyan aprólékos lelkiismeretességgel kalauzolt végig a múzeumon, Varsó alapításától újjáépítéséig, az ősi lándzsahegyektől, mázóviai cserépmaradványoktól és a középkori vár fokozatos nagyobbodását szemléltető makettoktól Canaletto Varsójának puritán bútorzatú polgárszobáin át a legfelső emelet ellenállási emlékeiig, kivégzési plakátokkal teleragasztott hirdetőoszlopaiig és fényképekről élénk táruló rommezőiig, hogy mire lebotorkáltunk a csikorgó falépcsőn és posztópapucsainktól megszabadulva kiléptünk a térre, már sötét este volt, ragyogtak a villanyfényes ablakok és égtek a kapuk fölött a kovácsoltvas lámpák.

A havazás elállt; fehér tetővel, reneszánsz és barokk házaival, a friss havon a lámpavilág szélesedő sárga legyezőjével olyan volt a Rynek, aztán az egész Óváros, ahogy ide-oda kóboroltunk, hiába keresve egy szabad asztalt valamelyik presszóban, ahol az átláthatatlan füstben hosszúhajú fiatalok ültek párosával és nézték egymást, merev és néma mozdulatlan-ságban, mintha kővé varázsolták volna őket, vagy vitatkoztak kis csoportokban, fojtott hangon, lobogó szemmel, dühösen és izgatottan, fiúk és lányok teljesen egyformán, mind nadrágban, csukott nyakú fekete pulóverben, szájukban a cigaretta piros parázsával — olyan volt az Óváros, hunyorgó házaival, a hirtelen élénk meredő, s így, hóval lepve játékosan alacsonynak tetsző Barbakánnal, majd valamikor később, hazamenet, a néptelen Piwnával, fölötté a klarísszák templomának sötéten hallgató tornyával, és végében a Vártér hőmezejével — — olyan volt, mondom, mintha elvarázsolták volna, valami téli mesében.

Végül egy vendéglőben kaptunk helyet, egy kis téren, nem messze a Barbakántól, és meghívtuk Annát vacsorára. Kis szabadkozás után elfogadta, és szomorkásan csak ennyit mondott:

— Nem így képzeltem.

A vendéglőben zene szólt, s a hosszúkás terem közepén táncoltak is. A mellettünk lévő asztalnál kicsattanóan pirosarcú, kövér asszony ült három férfival. Egy sovány, borostás arcú, hátát a falnak vetve a poharat szorongatta és mozdulatlanul maga elé bámult. A másik kettő — vállá-

sak, kövérek mind a ketten, az egyik, meghökkenő módon, nyáriasan kihajtott gallérral, a másik valami barnászöld egyenruhában, szemlátomást a gutaütés szélén — a másik kettő fölváltva táncolni vitte az asszonyt. Mihelyt a zene megszűlt, az, aki éppen soros volt, fölpattant, s előbb a borostás felé hajolt meg, aki nyilván a férj volt és anélkül, hogy fölnézett volna, beleegyezően bólintott, aztán ugyanúgy meghajolt az asszony felé és szertartásosan a karját nyújtotta. Az asszony már mohón várta ezt a mozdulatot. Olyan hevesen állt föl, hogy széke minden egyes alkalommal zajosan hátralökődött; megrázta magát, szinte részletekben, külön a fejét a nagy, rötesen szőke sörénnyel, külön hatalmas kebleit, külön vaskosságában is karcsú derekát, belekarolt a lovagjába, és a következő pillanatban már hallatszott is a táncter felől mázsás lépteik súlyos zuhogása a padlón.

Mikor a harmadik üveg vodka is kiürült előttük, az egyenruhás fizetett, és eltávoztak, elől az asszony, de most már tűntetően keszeg, borostás férje karján, s utánuk a két nehézsúlyú lovag.

Vacsora után lengyel módra teát kértünk. Anna lenyúlt maga mellé, a rejtélyes táskáért, melyet a ruhatárosnő hosszas rábeszélésére se volt hajlandó a ruhatárban hagyni, s elővett belőle három, selyempapírba burkolt csomagot.

— Kérem, ezeket fogadják el tőlem emlékül.

Ahogy a csomagokat átnyújtotta, rövid, szégyenlős pillantást vetett előbb Mártonra, aztán rám, s utána gyorsan lehajtotta a fejét. A harmadik csomagot is úgy, lehajtott fejjel tolta elém.

— Ezt pedig lesz szíves Tóbiás elvtársnak... De csak otthon szabad kibontani...

Márton persze kikönyörögte, hogy ott helyben megnézhezzük.

Ez megint Anna tapintatos figyelmének remeklése volt. Mindenki azt kapta, aminek a legjobban örült. Márton egy rúd valódi francia rúzt, meg egy valódi angol szemöldökfestő ceruzát, természetesen Lalika részére; én egy szépen illusztrált könyvet Varsóról; Tóbiás Laci pedig, aki nagy térkép-bolond volt, lengyel térképeket.

— És mi, Annácska? — kérdezte Márton. — Mi vajon mit adhatnak magának?

— Ó — mondta Anna — maguk már nagyon sokat adtak nekem...

És mert egyikünk se kérdezte, hogy mit, megvárta, míg elhallgat a zene, s akkor azon az ismerős, halk, leckefölmondó hangon kérdés nélkül is nekikezdett.

— El se tudják képzelni, és én se tudnám elmondani, mit jelentett nekem ez a másfél hét. Hogy nem a tolmácsot, nem az útikalauzt, a fizetett alkalmazottat látták bennem, hanem az embert. Ugye mondhatom úgy, hogy a barátjukat?

— Mondhatja, Anna.

— Hogy másfél hétig végre megint úgy voltam ember, ahogy... Ahogy már nem is emlékszem rá, mikor voltam. Hogy nemcsak a műemlékek és a múzeumok, meg a színházak, hanem én is voltam... Ne haragudjanak, hogy olyan sokat beszéltem magamról. Sose szoktam, és tudom, hogy nem illik. De hogy az én sorsom is érdekel valakit egyszer, az nekem olyan váratlan ajándék volt, aminek nem lehetett ellenállni.

Úgy emlékszem, utána sokáig hallgattunk. Mintha többet már egyáltalán nem is beszéltünk volna ezen az utolsó előtti varsói esténken. Mintha Márton csak egyetlen egyszer törte volna meg a csendet, mikor azt mondta:

— Nagyon megszerettük magát ezen az úton, Anna.

— Én is magukat — felelte Anna egyszerűen.

Aztán emlékszem még a mesebelien havas Óvárosra, ahogy baktunk hazafelé a hideg éjszakában (mert Anna ragaszkodott hozzá, hogy elkísér a Bristolig, ahonnét egyenest hazáig viszi a trolibusz): s emlékszem arra a keménykalapos, feketébe öltözött emberkére is, aki a részegek cikcakkos járásával szembejött velünk a Krakowskie Przedmiescién és ránk köszönt a fáradt Krisztus temploma, a karmeliták előtt, rumgózösen, sárgán lobogó szemmel, mint egy torzonborz E. T. A. Hoffmann.

Lezajlott másnap a fogadás is, simán és kellemesen. Tóbiás Lacit búcsúvacsorára várta utána a prágai filológus, Mártont egy magyar újságíró ismerőse cipelte el, akivel a fogadáson akadt össze. Így hát kettesben mentünk vissza Annával a Bristolba.

Este nyolc óra volt, a Krakowskie Przedmiescie jóformán üres már; tíz fok hideg, északi szél, és ömlött a hó.

Leültünk a hallban, mint akik még mindig nem akarnak elválni; mint akiknek még nagyon sok a mondandójuk. Ültünk, és nem tudtunk mit mondani egymásnak.

— És most, Anna? — kérdeztem végül.

Fölhúzta egy kicsit a szemöldökét, vállat vont és fölállt.

— Hazamegyek — mondta.

Kezét nyújtotta, azzal a szögletes, kamaszosan félszeg mozdulattal, mint az első estén, és elment.

Mit vártam, mi más választ várhattam volna erre az ostoba kérdésre? Mégis úgy meglepett a felelete, hogy mire fölcsődtam, már üresen lengett a forgójajtó.

Egyszerre rádöbbentem, hogy nem engedhetem el így. Még mondanom kell neki valamit, magam sem tudom, mit. Talán csak egyetlen szót, útravalóul. De mit?

Ahogy kirohantam az utcára, kezem hozzáért a kabátom zsebében egy kis csomaghoz. Ahhoz a fekete, agyagból égetett kis *Chrytus frasobliwy* szobrocskához, amit neki vettem délelőtt a Vártéren a népművészeti boltban, és elfelejtettem odaadni.

— Anna! — kiáltottam. — Anna!

Hangomat visszacsapta a szél, és egy marék havat vágott a szemembe.

Csak káprázat volt; vagy valóban meggyorsította a lépteit? A hó függönyén át, a szederjes neonfényben egy szaladó fekete foltot láttam, imbolyogva, egyre kisebbedően.

— Anna! — kiáltottam még egyszer.

Olyan erősen szorítottam a zsebemben a *Chrytus frasobliwy*-t, hogy majdnem összetörtem.

Mintha még jobban futott volna. A karmeliták előtt térdrebukott a hóban, de rögtön fölállt és futott tovább. Imbolygó, vékonyka árnyék, vállán a sorsa láthatatlan keresztjével.

Aztán végleg eltűnt a hóesésben.

(Vége)

És ha Krisztus volt az, aki legteljesebb szívvel és legtisztább szájjal atyának hívta atyját, aki a mienk is, és ha a keresztény érzület felnő Isten atyóságának megérzéséig, ennek oka, hogy Krisztusban az emberi nem örökkévalóságyszomja szublimálódott.

Miguel de Unamuno